

Η αξιοποίηση του διαδικτύου στο νηπιαγωγείο με βάση τις απόψεις και τις αναπαραστάσεις των παιδιών σχετικά με την έννοια και τη χρήση του

Αλεξίου Βασιλική¹, Κυράνου Ελένη²,
Τζιώγα Αικατερίνη³, Τσέκα Χρυσούλα⁴

¹Νηπιαγωγός, 2^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Μελίτης Φλώρινας
alexiouvaso7@gmail.com

²Νηπιαγωγός, Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Αγγελοχωρίου Νάουσας
steliosdaggas@gmail.com

³Νηπιαγωγός, 2^ο Νηπιαγωγείο Έδεσσας
karastavros@yahoo.gr

⁴Νηπιαγωγός, 6^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Βέροιας
chrysoulatseka@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή σήμερα αποτελεί μία πολύ σημαντική πτυχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τα παιδιά. Οι νέοι τρόποι επικοινωνίας και ενημέρωσης δημιούργησαν νέες δυναμικές για τον εκπαιδευτικό ενώ η αμεσότητα και ο ρεαλισμός της προσφερόμενης εικόνας ενθουσιάζουν τους μαθητές κάθε ηλικίας. Τα μικρά παιδιά μεγαλώνουν σ' ένα κόσμο που όχι μόνο συμπεριλαμβάνει αλλά και διαμορφώνεται από τις ΤΠΕ. Η χρήση του διαδικτύου στην εκπαίδευση μπορεί να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν και οι μαθητές μαθαίνουν.

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι αντιλήψεις των παιδιών προσχολικής ηλικίας για το διαδίκτυο. Συγκεκριμένα εξετάζονται η χρήση και αξιοποίηση του διαδικτύου στο σπίτι ως στοιχείο ανίχνευσης των προϋπαρχόντων γνώσεων των παιδιών καθώς και ο τρόπος χρήσης και χρησιμότητας στο σχολείο. Δείγμα αποτέλεσαν τα 16 νήπια ενός κλασσικού τμήματος νηπιαγωγείου (μελέτη περίπτωσης). Τα δεδομένα έδειξαν ότι τα μικρά παιδιά δείχνουν προτίμηση σε παιχνίδια του διαδικτύου στα οποία εξασκούνται με ευκολία μόνα τους, αλλά γνωρίζουν και τη χρησιμότητα του για τους ενήλικες και το σχολείο. Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί μπορεί να καθοδηγήσει τη δράση των παιδιών με τις προτάσεις και τις επιλογές τους στον τρόπο χρήσης του διαδικτύου στην καθημερινή παιδαγωγική πρακτική της προσχολικής αγωγής.

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: διαδίκτυο, νηπιαγωγείο, μελέτη περίπτωσης, χρήση διαδικτύου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Το Διαδίκτυο έχει εισχωρήσει σ' όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής προκαλώντας σαρωτικές αλλαγές και ποικίλους μετασχηματισμούς κυρίως στον

τρόπο επικοινωνίας και πληροφόρησης. Λόγω της αυξημένης δυναμικής του, τα τελευταία χρόνια τέθηκε, αναπόφευκτα, και το ζήτημα της διδακτικής αξιοποίησής του. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των σύγχρονων δικτύων και των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας συμβάλλει στο να αναβαθμιστεί η παρεχόμενη γνώση και να εισαχθούν νέες εκπαιδευτικές υπηρεσίες και προϊόντα στην εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, φέρνει τη σχολική κοινότητα κοντά στις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και στις τεχνολογικές καινοτομίες .

Το Διαδίκτυο εκτιμάται ότι βελτιώνει σημαντικά την εκπαίδευση, καθιστώντας ουσιαστικότερη τη μάθηση και μετασχηματίζοντας τις επικρατούσες διδακτικές και μαθησιακές πρακτικές. Πολλοί εκπαιδευτικοί βρίσκουν σ' αυτό ένα μέσο που ανανεώνει τον παιδαγωγικό προβληματισμό και παράλληλα, επειδή έχει μεγάλη αποδοχή από τις νεαρές ηλικίες, εξοπλίζει καλύτερα τους μαθητές στα εργαλεία που προσφέρονται στην αρχή του νέου αιώνα (Χατζηδημητρίου, 2004).

Το Διαδίκτυο συμβάλλει στην καλύτερη συστηματοποίηση της σχολικής ζωής, στην αρτιότερη οργάνωση της διδασκαλίας, στην επικοινωνία διαφορετικών σχολικών μονάδων και στην προώθηση συλλογικών καθώς και συνεργατικών καταστάσεων μάθησης εντός και εκτός σχολείου (Κόμης, 2004).

Διευρύνει ακόμη τη σχολική κοινότητα επιτρέποντας την επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο (μέσω γραπτής συνομιλίας ή τηλεδιάσκεψης) ανάμεσα σε διαφορετικές τάξεις του ίδιου σχολείου ή ανάμεσα σε τάξεις σχολείων που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές ή ακόμα και χώρες, καταργώντας με αυτόν τον τρόπο τις αποστάσεις και την αναμονή που χαρακτηρίζει τους άλλους συμβατικούς τρόπους επικοινωνίας. Ανανεώνει επίσης την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία ανάμεσα στα άτομα, επιτρέπει την πιο συστηματική διαχείριση διαθέσιμων πηγών, τον πολλαπλασιασμό και την προσαρμογή των χρήσεων και της διαθεσιμότητάς τους, ενώ, παράλληλα, ευνοεί τις ατομικές δραστηριότητες και χρήσεις.

Μπορούμε λοιπόν να διακρίνουμε μια σειρά από άξονες γύρω από τους οποίους είναι δυνατό να αξιοποιηθούν τα δίκτυα στην εκπαιδευτική διαδικασία (Κόμης, 2004):

- Η σχολική αλληλογραφία μέσω ηλεκτρονικής επικοινωνίας (ανάμεσα σε μαθητές, εκπαιδευτικούς ή τάξεις μαθητών).
- Η γρήγορη και εξ αποστάσεως πρόσβαση σε στοιχεία, πληροφορίες και δεδομένα (μηχανές αναζήτησης, on line εγκυκλοπαιδείες, ψηφιακές βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικές πύλες, δικτυακοί τόποι με εκπαιδευτικό ή πολιτιστικό περιεχόμενο, ιστοσελίδες σχολείων και μαθητών, κ.τ.λ.).
- Οι βιβλιοθήκες εκπαιδευτικού και άλλων κατηγοριών λογισμικού.
- Η ανοικτή εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε απομακρυσμένες ή δύσκολα προσβάσιμες περιοχές
- Η διαρκής κατάρτιση (training) και δια βίου μάθηση (life long learning).
- Τα σχολικά δίκτυα (οι συμπράξεις δηλαδή σχολείων που επικοινωνούν και συνεργάζονται μεταξύ τους σε σταθερή βάση γύρω από συγκεκριμένα θέματα) και η συνεργατική μάθηση.

Το Διαδίκτυο αποτελεί πηγή πληροφόρησης, μέσο επικοινωνίας και έκφρασης καθώς και μέσο ενημέρωσης και υποστήριξης της εκπαιδευτικής κοινότητας. Οι εφαρμογές αυτές αποτελούν μια σημαντική πρόκληση για τα εκπαιδευτικά συστήματα, αφού διαφοροποιούν και επεκτείνουν τις χρήσεις των τεχνολογιών για μετάδοση και αναζήτηση πληροφοριών.

Το Διαδίκτυο και οι υπηρεσίες του έχουν τη δυνατότητα να μετασχηματίζουν την

παραδοσιακή διδασκαλία σε μια ενεργητική μαθησιακή διαδικασία καθώς:

- Υποστηρίζουν την ενεργητική συμμετοχή και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών.
- Ευνοούν διαφορετικά μαθησιακά στυλ και υποστηρίζουν την εξατομικευμένη μάθηση.
- Καλλιεργούν ένα εύρος σημαντικών δεξιοτήτων στα πλαίσια της γενικής παιδείας.
- Παρέχουν στους μαθητές πολλαπλές δυνατότητες έκφρασης και επικοινωνίας.
- Παρέχουν ευκαιρίες και δυνατότητες μεταφοράς εμπειριών της πραγματικής ζωής στο χώρο του σχολείου.
- Προωθούν την επικοινωνία μεταξύ μαθητών από διαφορετικές περιοχές επιτρέποντας την κατανόηση της διαφορετικής κουλτούρας τους.
- Διαμορφώνουν ευκαιρίες στους μαθητές να μαθαίνουν πώς μαθαίνουν (Κωστής & Τζιμογιάννης, 2008).

Το Διαδίκτυο ωστόσο, μπορεί να παραμείνει ένα απλό μέσο πληροφόρησης, χωρίς καμιά ευρύτερη παιδαγωγική και μαθησιακή αξία, αν χρησιμοποιηθεί με βάση τα παραδοσιακά μοντέλα για τη μάθηση. Η τεχνολογία από μόνη της δεν μπορεί να μετασχηματίσει τις παιδαγωγικές πρακτικές των εκπαιδευτικών. Η αξιοποίηση του διαδικτύου αφορά κυρίως τη διαδικασία μετασχηματισμού της πληροφορίας σε γνώση. Σχετίζεται με την αναγνώριση των αναγκών για πληροφορία, τον εντοπισμό και την αξιολόγηση της πληροφορίας, την εφαρμογή της πληροφορίας για τη δημιουργία και την επικοινωνία της γνώσης (Τοκμανίδου, Καλογιαννίδου & Τσιτουρίδου, 2010).

Στο περιβάλλον της σχολικής τάξης το Διαδίκτυο μπορεί να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους για την υποστήριξη ενός μαθήματος που βασίζεται στην αντιμετώπιση προβλημάτων και έχει συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους. Οι μαθητές αξιοποιούν τις πληροφορίες που παίρνουν από το Διαδίκτυο αναλαμβάνοντας συγκεκριμένους ρόλους στην επίλυση του προβλήματος. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι κεντρικός για την καθοδήγηση των μαθητών και την επίτευξη των διδακτικών στόχων του μαθήματος. Ο εκπαιδευτικός εστιάζεται κυρίως στο να οργανώνει και να συντονίζει τα πολλαπλά μέσα που διαθέτει υποστηρίζοντας το μαθητή στην ανακάλυψη της γνώσης και μαθαίνοντας το μαθητή πώς να μαθαίνει.

Όταν το μάθημα οικοδομείται πάνω σ' αυτό το μοντέλο η πληροφορία αποτελεί το πρωτογενές υλικό για επεξεργασία και οικοδόμηση νέας γνώσης. Η απαιτούμενη τεχνογνωσία εκπαιδευτικών και μαθητών, η τεχνολογική ωριμότητα του διαδικτύου, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η ύπαρξη πηγών στην ελληνική γλώσσα, η κριτική ικανότητα των μαθητών στην επιλογή πηγών που διαθέτουν καθώς και η αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων επικοινωνίας στη σχολική τάξη, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου (Χατζηδημητρίου, 2004).

ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η αξιοποίηση του διαδικτύου στην προσχολική εκπαίδευση προσφέρει εναλλακτικές και συμπληρωματικές μαθησιακές δραστηριότητες, χωρίς φυσικά να θεωρείται υποκατάστατο της αλληλεπίδρασης των παιδιών με το φυσικό τους περιβάλλον. Τα νήπια με τη βοήθεια της/του νηπιαγωγού μπορούν:

- Να δημοσιεύσουν τις εργασίες τους.

- Να συνεργαστούν με παιδιά άλλων νηπιαγωγείων της ίδιας ή άλλης χώρας.
- Να γνωρίσουν πώς είναι τα νηπιαγωγεία σε άλλες πόλεις της Ελλάδας και του εξωτερικού.
- Να επισκεφτούν μουσεία ή βιβλιοθήκες.
- Να εμπλακούν σε εναλλακτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες (Νικολοπούλου, 2009).

Το διαδίκτυο μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί από τις/τους νηπιαγωγούς προκειμένου:

- Να αναζητήσουν εκπαιδευτικό υλικό ή λογισμικό κατάλληλο για την τάξη τους
- Να ανταλλάξουν πληροφορίες και απόψεις με εκπαιδευτικούς της ίδιας ή άλλης χώρας.
- Να ενημερωθούν για συνέδρια ή άλλες εκδηλώσεις
- Να κατασκευάσουν ιστοσελίδες για το νηπιαγωγείο τους και να αναρτήσουν εργασίες των παιδιών.
- Να διεκπεραιώσουν διοικητικές εργασίες.

Η εισαγωγή του μαθήματος της Πληροφορικής στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου έγινε με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ, 2003). Σύμφωνα λοιπόν με αυτό: «Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο είναι να εξοικειωθούν τα παιδιά με απλές βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του». Ο μαθητής καλείται να μάθει να αναγνωρίζει τις βασικές μονάδες του υπολογιστή, να αντιλαμβάνεται τη χρησιμότητά του αλλά και να μάθει να αναπτύσσει ομαδικές δραστηριότητες γύρω από τον υπολογιστή μέσα από το παιχνίδι μ' αυτόν. Σχετικά με το περιεχόμενο του ΔΕΠΠΣ όμως παρατηρείται σημαντική έλλειψη σε παραδείγματα και εφαρμογές που να δείχνουν τους ειδικούς τρόπους διασύνδεσης των ΤΠΕ με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. Σε κανένα σημείο δεν υπάρχει υποδειγματική δραστηριότητα που να ενημερώνει την νηπιαγωγό πως θα ενσωματώσει τις ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την επιμόρφωση μικρού ποσοστού εκπαιδευτικών στη χρήση των ΤΠΕ ενισχύει τις ελλείψεις και τις αδυναμίες του ΔΕΠΠΣ (Κόμης & Παπανδρέου, 2005).

Ωστόσο την προσπάθεια εισαγωγής νέων αντικειμένων και μεθοδολογικών προσεγγίσεων στην προσχολική εκπαίδευση έρχεται να ολοκληρώσει η συγγραφή του Οδηγού της Νηπιαγωγού με έμφαση στα δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, αν ο υπολογιστής αξιοποιηθεί σε κατάλληλα οργανωμένο μαθησιακό περιβάλλον, μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη αλληλεπιδράσεων μεταξύ των παιδιών, την κοινωνικοποίησή τους, την ευελιξία της σκέψης, τη δημιουργικότητά τους καθώς και την ανάπτυξη της ικανότητάς τους για επίλυση προβλημάτων (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006).

Στον Οδηγό της Νηπιαγωγού γίνεται μια πρώτη πιο συγκεκριμένη αναφορά στην αξιοποίηση του διαδικτύου ως μέσο για αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τα θέματα των σχεδίων εργασίας. Με την καθοδήγηση της/του νηπιαγωγού τα παιδιά μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες, εικόνες κτλ και στη συνέχεια να τις επεξεργαστούν.

Ωστόσο το κεφάλαιο για τον ηλεκτρονικό υπολογιστή είναι το λιγότερο ανεπτυγμένο, χωρίς προτεινόμενες δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν θεματικές προσεγγίσεις και σχέδια εργασίας (Οικονομίδης & Ζαράνης, 2010). Σύμφωνα με τον Κόμη (2007), τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών των

επιμέρους γνωστικών αντικειμένων του νηπιαγωγείου αφήνουν να διαφανεί ο άξονας του «πληροφορικού γραμματισμού» (εκμάθηση εννοιών και δεξιοτήτων που αφορούν τη χρήση του Η/Υ) αλλά κάνουν ελάχιστες αναφορές στη χρήση του Η/Υ ως εργαλείου για την υλοποίηση των στόχων τους.

Οι νηπιαγωγοί λοιπόν θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που παρέχουν οι ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία οργανώνοντας κατάλληλες μαθησιακές δραστηριότητες για την τάξη τους προκειμένου να υλοποιηθούν οι στόχοι του αναλυτικού προγράμματος.

Όσον αφορά την αξιοποίηση του διαδικτύου η Νικολοπούλου (2009) αναφέρει ότι υπάρχουν λίγες καλές ιστοσελίδες για μικρά παιδιά καθώς οι πιο πολλές είναι μάλλον ακατάλληλες. Μεταξύ των κριτηρίων επιλογής των ιστοσελίδων που προτείνουν οι συγγραφείς είναι η διαδραστικότητα, η απλότητα, η σαφήνεια των εκπαιδευτικών στόχων και η συμβολή τους στην κατανόηση σφαιρικών φαινομένων. Οι καλά σχεδιασμένες διαδραστικές ιστοσελίδες μπορούν να αξιοποιηθούν στα πλαίσια διαθεματικών ή/και διεπιστημονικών δραστηριοτήτων και να αποτελέσουν την αφετηρία για τη δημιουργία διαθεματικού υλικού στην προσχολική εκπαίδευση (Παύλου & Βαλαβανίδης, 2008).

Η χρήση του διαδικτύου προσφέρει νέες δυνατότητες για καινοτόμες δραστηριότητες που μπορούν να καταστήσουν τη μάθηση ευκολότερη και διασκεδαστική. Ωστόσο οι νηπιαγωγοί κάνουν τελικά τη διαφορά στη διεξαγωγή της διδασκαλίας καθώς καθοδηγούν τους μαθητές προς τη γνώση, τους ενισχύουν στην αντιμετώπιση δυσκολιών και τους υποστηρίζουν στην επεξεργασία καταστάσεων προβληματισμού (Οικονομίδης & Ζαράνης, 2010). Η κατάλληλη εκπαίδευση-επιμόρφωση των νηπιαγωγών θα συμβάλει στην επέκταση της παιδαγωγικής αξιοποίησης του διαδικτύου στο χώρο της προσχολικής αγωγής.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Δείγμα μας αποτέλεσαν 16 νήπια κλασσικού νηπιαγωγείου, ηλικίας 4-6 ετών. Κριτήριο για την επιλογή τους αποτέλεσε η ύπαρξη Η/Υ στο σπίτι και η δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο αλλά και η αξιοποίηση του στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής δράσης στο νηπιαγωγείο. Για τη συλλογή δεδομένων θεωρήθηκε ως κατάλληλη μέθοδος η ημιδομημένη συνέντευξη καθώς αποτελεί μία άμεση μορφή επικοινωνίας που δίνει τη δυνατότητα συζήτησης και παρέμβασης και εξασφαλίζει υψηλό βαθμό συμμετοχής των ερωτούμενων.

Για τα νήπια, χρησιμοποιήθηκαν δύο ομάδες ερωτήσεων, η πρώτη ήταν εισαγωγικές ερωτήσεις που αφορούσαν στη χρήση του διαδικτύου και η δεύτερη οι κύριες ερωτήσεις που αφορούσαν στην ανίχνευση ιδεών των παιδιών για το διαδίκτυο. Στις συνεντεύξεις έλαβαν μέρος 16 από τα 18 παιδιά της τάξης, τα οποία πληρούσαν τα κριτήρια μας. Από αυτά, το 50% ήταν κορίτσια, ενώ υπήρχαν μόνο 3 προνήπια, εκ των οποίων δύο κορίτσια και ένα αγόρι. Οι συνεντεύξεις ήταν ατομικές και έλαβαν χώρα μέσα στην τάξη την ώρα του διαλείμματος.

Για να πάρουμε ακριβέστερα δεδομένα χρησιμοποιήσαμε στο τέλος ως εργαλείο και το ιχνογράφημα. Ορίστηκαν οι κύριες μεταβλητές που αναφέρονται στους τρόπους χρήσης του διαδικτύου από τα νήπια, στις ιδέες που έχουν διαμορφώσει γι' αυτό και στην επιθυμία τους να το χρησιμοποιούν στο σπίτι ή στο σχολείο.

Ποιο αναλυτικά, τα κυριότερα ερευνητικά ερωτήματα ήταν τα εξής

Εισαγωγικά:

- Σε ποιο βαθμό είναι εξοικειωμένα τα νήπια με τη χρήση του Η/Υ και του διαδικτύου
- Ποιες από τις δυνατότητες που διανοίγει η τεχνολογία αξιοποιούν και ποιες όχι
- Με ποιον τρόπο εμπλέκονται οι γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας

Κύρια:

- Ποιες είναι οι ιδέες και η εικόνα που έχουν διαμορφώσει για το διαδίκτυο
- Ποια η σημασία που του προσδίδουν
- Είναι ελκυστική η χρήση του διαδικτύου στο νηπιαγωγείο

Όσον αφορά στη νηπιαγωγό, χρησιμοποιήθηκε το ίδιο εργαλείο με τα εξής ερωτήματα: Έχετε γνώσεις χειρισμού του Η/Υ και από πού τις αποκτήσατε; Έχετε στο νηπιαγωγείο Η/Υ; Υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο; Έχετε Η/Υ στο σπίτι; Πόσο καλά θα λέγατε ότι χειρίζεστε τον Η/Υ; Πόσο καλές είναι οι γνώσεις σας όσο αφορά τη χρήση του διαδικτύου; Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τον Η/Υ στο νηπιαγωγείο και με ποιους τρόπους; Χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο στο νηπιαγωγείο και με ποιον τρόπο; Πως το χρησιμοποιούν/χειρίζονται τα παιδιά; Πιστεύετε ότι η αξιοποίηση του internet κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας συμβάλλει στη βελτίωση της;¹

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν ότι τα παιδιά έχουν μία απόλυτα ευμενή προδιάθεση προς τη χρήση του Η/Υ και ιδιαίτερα του διαδικτύου, του οποίου τη χρήση απολαμβάνουν κυρίως λόγω της οπτικοακουστικής του φύσης αλλά και του μεγάλου βαθμού ενεργητικότητας που επιτρέπει στο χρήστη (Κυρίδης, Δρόσος & Ντίνας 2003). Όσον αφορά στον τρόπο χρήσης του διαδικτύου στο σπίτι, τα 11 νήπια (ποσοστό 69%) αναφέρουν ότι παίζουν αποκλειστικά παιχνίδια. Από αυτά τα 4 αναφέρουν ότι παίζουν όλη μέρα ή πολύ ώρα ενώ παραπάνω από 11 αναφέρουν και το όνομα των ιστοσελίδων που παραπέμπει σε δημοφιλή σειρά παιχνιδιών (π.χ. Ben 10) ή σε γνωστούς παιδικούς ήρωες (π.χ. Shrek, Scooby Do). Τα υπόλοιπα 5 νήπια (ποσοστό 31%) εκτός από το να παίζουν παιχνίδια στο διαδίκτυο, ζωγραφίζουν, γράφουν και ακούν μουσική.

Σχετικά με το φύλο δεν έλειψαν και τα στερεότυπα που φαίνονται από τις προτιμήσεις των αγοριών να παίζουν παιχνίδια με τέρατα ενώ τα κορίτσια επιλέγουν «παιχνίδια με τη Barbie» παιχνίδια μαγειρικής. Την ιστοσελίδα frin φαίνεται να την επιλέγουν και τα δύο φύλα, το παιχνίδι Ben 10 μόνο τα αγόρια, ενώ τη ζωγραφική στο internet, την προτιμούν κυρίως τα κορίτσια.

Οι γονείς ή τα αδέρφια των 12 από τα 16 παιδιά τους βοηθούν όταν χρειαστεί για να βρουν παιχνίδια ή «όταν κολλάει ο υπολογιστής». Τα υπόλοιπα 4 αναφέρουν ότι δεν τα βοηθούν και μπορούν μόνο τους να ανοίξουν τον Η/Υ και να βρουν τα παιχνίδια που θέλουν. Στην ερώτηση εάν κάθονται μαζί τους, 4 παιδιά δίνουν αρνητική απάντηση, 7 παιδιά λένε ότι κάθονται και παίζουν μαζί με τα αδέρφια τους, 1 με το θείο του και 4 παίζουν μαζί με τους γονείς τους.

Όσον αφορά στις ιδέες τους για το διαδίκτυο, επιχειρήσαμε στον πίνακα 1 μία καταγραφή των αναφορών σε κατηγορίες από τις προφορικές συνεντεύξεις των παιδιών.

¹ Οι περισσότερες ερωτήσεις προέρχονται από το βιβλίο: Λαφατζή, Ι. Γ. (2005), *Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση*, Θεσσαλονίκη, εκδ. Κυριακίδη.

Κατηγορίες	Παραδείγματα απαντήσεων	N
Ψυχαγωγία και internet	«είναι/βρίσκουμε παιχνίδια», «είναι για να παίζω», «βλέπεις ταινίες/βίντεο», «ακούς μουσική»	14
Σχολείο και internet	«η κυρία μας βάζει παιχνίδια», «...μας δείχνει πράγματα», «...κάνει δουλειές», «κάνουμε δραστηριότητες», «στέλνουμε και μας στέλνουν φωτογραφίες» «επικοινωνούμε με άλλα παιδιά», «ακούμε παραμύθια»	14
Σπίτι – γονείς και internet	«η μαμά κι ο μπαμπάς κάνουν δουλειές», «ο μπαμπάς μιλάει με φίλο του», «η μαμά ψάχνει συνταγές», «η αδερφή μου ακούει τραγούδια»	12
Πληροφοριακός ρόλος του internet	«βλέπουμε μέρη που δεν έχουμε ξαναδεί/εικόνες», «βλέπουμε φωτογραφίες» «βρίσκεις ό,τι θες»	3
Ερμηνείες για το internet	«Είναι το Google» «Είναι μέσα στον Η/Υ», «Είναι μία σκέψη του Η/Υ»	4
Δυσκολία στην ερμηνεία για το internet	«Όχι...», «Δεν ξέρω...», «Το έχω ακούσει...»	6

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση των απαντήσεων των νηπίων στην ερώτηση «τι είναι το internet;»

Στον πίνακα 1 λοιπόν βλέπουμε ότι σχεδόν όλα τα παιδιά (ποσοστό 87,5%) αναφέρονται στη ψυχαγωγική πλευρά του διαδικτύου αφού πιστεύουν ότι το διαδίκτυο «είναι για να βρίσκεις παιχνίδια», να «ακούς μουσική» και να «βλέπεις ταινίες ή βίντεο». Το παιχνίδι κυρίως είναι εκείνο που «καθορίζει» για τα ίδια τα παιδιά το internet γιατί σχετίζεται με τις δικές τους εμπειρίες και δραστηριότητες, ενώ όλες οι άλλες ενέργειες αφορούν κυρίως τους μεγαλύτερους, όπως καταλαβαίνουμε από τις υπόλοιπες αναφορές τους. Σχεδόν όλα επίσης (14 παιδιά) αναφέρουν ξεχωριστά τη χρήση του διαδικτύου στο νηπιαγωγείο με απαντήσεις όπως «η κυρία μας βάζει παιχνίδια», «...μας δείχνει πράγματα», «...κάνει δουλειές», «...κάνουμε δραστηριότητες», «στέλνουμε και μας στέλνουν φωτογραφίες», «επικοινωνούμε με άλλα παιδιά», «ακούμε παραμύθια». Εδώ φαίνεται πως τα νήπια θεωρούν ότι το διαδίκτυο έχει μία διαφοροποιημένη χρήση μέσα στην τάξη και αυτό ενισχύεται από συμπληρωματικές απαντήσεις του τύπου «στο σχολείο δεν είναι σκέτο internet» ή «στο σχολείο παίζουμε λίγα παιχνίδια» κτλ.

Πέρα από την ψυχαγωγία και τη σχολική εμπειρία ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η πλειοψηφία των παιδιών (ποσοστό 75%) ανέφεραν κι άλλες χρήσεις του διαδικτύου, όπως: οι γονείς (ή τα αδέρφια) τους το χρησιμοποιούν για δουλειά, επικοινωνία ή αναζήτηση πληροφοριών («Οι γονείς δουλεύουν», «...μιλάνε με τους φίλους τους», «...αναζητούν αθλητικά, συνταγές, για τα λεφτά, για τον κήπο»). Αυτό έχει άμεση σχέση με την εμπειρία που αποκομίζουν από το σπίτι, όπου βλέπουν από τους μεγαλύτερους μια διαφορετική χρήση του internet. Τον πληροφοριακό χαρακτήρα του internet λοιπόν τον αντιλαμβάνονται τα παιδιά από τη χρήση κυρίως των μεγαλύτερων (γονείς, αδέρφια, νηπιαγωγός) αλλά ανεξάρτητα από αυτούς ορισμένα παιδιά (3) τονίζουν γενικά τη δυνατότητα του internet να «βλέπουμε μέρη που δεν έχουμε ξαναδεί/εικόνες» ή ακόμα να μπορείς να «βρίσκεις ό,τι θες».

Η ερμηνεία του internet ως «Google» και «ιστοσελίδες» ή η προσπάθεια κάποιων

παιδιών (4) να μιλήσουν για το που βρίσκεται το internet («είναι μέσα στον Η/Υ», «είναι μία σκέψη του Η/Υ») δείχνει την τάση τους να αποδώσουν έναν ορισμό ή να το συνδέσουν με τον Η/Υ αφού πιστεύουν ότι όλα βρίσκονται εκεί μέσα. Τέλος υπήρξε κι ένα μικρό ποσοστό παιδιών (37,5%) που δυσκολεύτηκαν να ορίσουν το internet αλλά δεν στάθηκαν σε μία αρνητική απάντηση αφού ακόμα κι αυτά είχαν κάποιες ιδέες.

Στη δεύτερη από τις κύριες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, αν είναι το internet σημαντικό ή όχι και γιατί, 13 από τα 16 παιδιά (ποσοστό 81,2%) απάντησαν ότι «ναι, είναι», 1 είπε «όχι, γιατί χαλάει τα μάτια» και 2 δήλωσαν «δεν ξέρω...». Από τα 13 παιδιά που απάντησαν θετικά τα 8 λένε ότι είναι σημαντικό το internet για τα παιχνίδια («γιατί μ' αρέσουν τα παιχνίδια», «γιατί βρίσκεις παιχνίδια», «γιατί έχει πολλά παιχνίδια»), τα 4 το βρίσκουν σημαντικό «γιατί κάνεις διάφορα πράγματα εκτός από το να παίζεις» («βλέπουμε πολλά πράγματα», «βρίσκουμε πράγματα που θέλουμε») ενώ 3 αναφέρουν ως σημαντικό το γεγονός ότι «βρίσκεις ταινίες, εικόνες, μουσική». Ένα παιδί αναφέρει ως σημαντική την επικοινωνία («μιλάω με τους θείους μου στο εξωτερικό») ενώ ένα άλλο θεωρεί σημαντικό το internet «για τις εργασίες του μπαμπά» ενώ «στο σχολείο» λέει ότι είναι «λιγάκι» σημαντικό.

Στην επόμενη ερώτηση για το που προτιμούν να χρησιμοποιούν το internet τα παιδιά στο σπίτι ή στο σχολείο και γιατί, τα περισσότερα (13, ποσοστό 81,2%) είπαν ότι στο σπίτι είναι καλύτερα γιατί «έχει πιο καλά/ωραία/πολλά παιχνίδια», «είναι πιο γρήγορο», «διαλέγω μόνος μου», «παιζώ πολύ ώρα», «έχει ησυχία», «παιζώ κάθε μέρα», «είναι δικό μου το κομπιούτερ», ενώ στο σχολείο «έχει πολλά παιδιά και περιμένω», «η κυρία το βάζει για λίγο», «το κομπιούτερ του σχολείου χαλάει». Δύο παιδιά είπαν ότι θέλουν να χρησιμοποιούν το internet «και στα δύο», «παντού αν μ' αφήνουν» γιατί «η κυρία μας έδειξε τα παιδιά του Πολυτεχνείου» και «γιατί είμαστε πολλά παιδιά αλλά έχουμε μεγάλο υπολογιστή». Ένα μόνο παιδί έδειξε προτίμηση για το internet του σχολείου «γιατί έχει ένα ωραίο παιχνίδι με δεινόσαυρους» και μάλλον αυτό το παιδί «μονοπωλεί» τον Η/Υ στο σχολείο. Είναι φανερό το γεγονός ότι στο σχολείο ο περιορισμένος χρόνος, ο μεγάλος αριθμός των παιδιών και οι επιλογές των παιχνιδιών επηρεάζουν τα παιδιά και τα κάνουν να έχουν σαφή προτίμηση στο σπίτι όπου η χρήση του internet τα ικανοποιεί περισσότερο.

Στην τελευταία ερώτηση πριν τη ζωγραφική «πως είναι (το internet); Πως το φαντάζεσαι;» τα μισά παιδιά (8 από 16) ανέφεραν πάλι τα παιχνίδια «είναι πάρα πολλά παιχνίδια», «έχει παιχνίδια...», «ένας υπολογιστής με παιχνίδια» και μάλιστα ένα από τα παιδιά αυτά είπε ότι «η μαμά έβαλε όλα τα παιχνίδια για να παίζω εγώ». Σχεδόν όλα τα παιδιά που ανέφεραν τα παιχνίδια συμπλήρωσαν κι άλλες χρήσεις του internet στην προσπάθειά τους να το περιγράψουν, όπως «στέλνουμε email», «έχει μέσα για τις δουλειές», «έχει κι άλλα πράγματα», «έχει ταινίες», «έχει εικόνες», «κάνουμε διάφορα πράγματα» ενώ χαρακτηριστική είναι η φράση ενός παιδιού «όλοι οι άνθρωποι τα βλέπουν, όλοι οι υπολογιστές έχουν internet». Είναι πολύ εύστοχη η προσπάθεια 5 παιδιών (ποσοστό 31,2%) να αποδώσουν με λόγια αυτό που φαντάζονται ότι είναι το internet «ένα μεγάλο κομπιούτερ», «ένα site πολύ μεγάλο», «πολλές ιστοσελίδες μαζί», «σαν το τηλέφωνο, αλλά έχει εικόνες και παιχνίδια, μάλλον είναι τεράστιο», «πολλές οθόνες σε πολλά σπίτια με καλώδια για να μιλάνε», ενώ ένα παιδί περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο μπαίνει στο internet, «είναι κάτι άσπρο στον υπολογιστή, το πατάς και μπαίνεις κάπου». Οι απαντήσεις αυτές είναι αξιοθαύμαστα λογικές αν σκεφτεί κανείς ότι πρόκειται για μικρά παιδιά κι ότι ακόμα κι ένας ενήλικας θα δυσκολευόταν πολύ να απαντήσει σε τέτοιου είδους ερώτηση. Βλέπουμε λοιπόν ότι το internet για τα

παιδιά είναι ο ίδιος ο υπολογιστής ή είναι κάτι μέσα σε κάθε υπολογιστή («έχει πολλά μέσα του αυτός ο υπολογιστής») ή ακόμα ένας χώρος άγνωστος που προσφέρει όμως πολλά («ένα μέρος που κάνουμε διάφορα πράγματα εκτός από το να παίζουμε»).

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Όλα τα παιδιά που συμμετείχαν στην συνέντευξη δέχτηκαν να ζωγραφίσουν το internet όπως αυτά νομίζουν. Στη συνέχεια τους ζητήθηκε να δώσουν τη δική τους ερμηνεία – εξήγηση στις ζωγραφιές τους. Τα αποτελέσματα των ζωγραφικών τους αναπαραστάσεων ακολουθούν σχεδόν πιστά τις απόψεις τους έτσι όπως τις εξέφρασαν μέσα από τις παραπάνω απαντήσεις. Συγκεκριμένα, τα περισσότερα παιδιά (10, ποσοστό 62,5%) ζωγράρισαν τον υπολογιστή (πάνω σε γραφείο), την οθόνη με το πληκτρολόγιο ή το ποντίκι ακόμα και την καρέκλα. Το αξιοσημείωτο είναι ότι η οθόνη στις ζωγραφιές αυτές απεικονίζει το αγαπημένο παιχνίδι του κάθε παιδιού (π.χ. «το τέρας με τα τεράστια χέρια στην οθόνη», «εγώ παίζω φάρμα και μαζεύω ντομάτες», «είναι ένα παιχνίδι με μια βαρκούλα που μ' αρέσει») ή μία χαρακτηριστική εικόνα (π.χ. «ένα ανθρωπάκι στο internet», «ένα κοριτσάκι που τραγουδάει»). Από τα υπόλοιπα παιδιά τα 5 (ποσοστό 31,2%) ζωγράρισαν τα παιχνίδια που παίζουν στο internet χωρίς να κάνουν τον υπολογιστή (π.χ. «έναν ήρωα με τους κακούς», «το παιχνίδι με τους δεινόσαυρους», «ο Σρεκ, ο Μίκυ, ο Τομ κι ο Τζέρι, τους παίζω στο internet») ενώ ένα κοριτσάκι ζωγράφισε μία χαρακτηριστική εικόνα: «ο υπολογιστής στο σχολείο και τα παιδάκια που περιμένουν στη σειρά», κάτι το οποίο σχολιάστηκε έντονα από κάποια παιδιά στη διάρκεια της συνέντευξης.

Οι ζωγραφιές των παιδιών είναι πολύ εύστοχες τόσο ως προς τα γενικά στοιχεία όσο και ως προς τις λεπτομέρειες. Το internet για τα περισσότερα παιδιά δεν νοείται έξω από τον υπολογιστή όπως δεν νοείται internet χωρίς εικόνα και δράση κάτι που δεν λείπει από καμία ζωγραφιά. Από τις πιο σύνθετες μέχρι τις πιο απλές οι ζωγραφιές των παιδιών μας δίνουν στοιχεία για τη δική τους οπτική σχετικά με το ηλεκτρονικό υπολογιστή και το internet. Έτσι μέσα στο internet - υπολογιστή υπάρχουν όλα αυτά τα παιχνίδια που παίζουν τα παιδιά, υπάρχουν εικόνες, ενώ το σκηνικό συμπληρώνεται από τις περιφερειακές συσκευές, όπως το πληκτρολόγιο, το ποντίκι (ακόμα και σε κανονικό σχήμα ποντικιού) αλλά και το ηχείο.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Πρώτα απ' όλα πρέπει να επισημάνουμε τη θετική ανταπόκριση των παιδιών σε αυτή την μικρή μας ερευνητική προσπάθεια. Όλα τα παιδιά έδωσαν ικανοποιητικές εκτενείς απαντήσεις που δείχνουν την προτίμηση τους κυρίως στα παιχνίδια του internet απ' ότι στις υπόλοιπες χρήσεις. Αυτό είναι απόλυτα λογικό αν σκεφτεί κανείς τις ανάγκες των παιδιών προσχολικής ηλικίας αλλά και τα είδη του παιχνιδιού που προσφέρει το internet τα οποία έχουν ωραία γραφικά και διαθέτουν διαδραστικότητα. Ωστόσο η πολύωρη και συχνή ενασχόληση των παιδιών με παιχνίδια στο internet (και γενικά στον Η/Υ) ενέχει και κινδύνους που σχετίζονται με τον παραγκωνισμό άλλων στοιχειωδών αναγκών των παιδιών της προσχολικής ηλικίας, όπως είναι το παραδοσιακό παιχνίδι, η εξερεύνηση του περιβάλλοντος και της φύσης με όλες τις αισθήσεις στον αντίποδα της απομόνωσης του νηπίου μπροστά σε μία οθόνη και της έλλειψης κοινωνικών συναναστροφών (Cuban, 2001).

Στην έρευνα μας λοιπόν τα παιδιά είχαν διάθεση να μιλήσουν, αναφέρθηκαν σε διάφορα παιχνίδια που παίζουν στο internet αλλά δεν στάθηκαν μόνο σε αυτά.

Αντίθετα περιέγραψαν κι άλλους τρόπους χρήσης από την εμπειρία τους κυρίως στο σπίτι αλλά και στο σχολείο (βίντεο, εικόνες, αλληλογραφία, επικοινωνία). Είναι εξαιρετικά θετικό το γεγονός ότι τα παιδιά αντιλαμβάνονται την πολλαπλή χρησιμότητα του internet παρόλο που τόσο στις απαντήσεις τους όσο και στις ζωγραφιές τους υπερिशύει το παιχνίδι.

Πέρα από τις προτιμήσεις τους, τα παιδιά δεν δίστασαν να περιγράψουν, να ορίσουν, να φανταστούν το internet, να μιλήσουν για το πόσο σημαντικό το θεωρούν και τέλος να το ζωγραφίσουν. Από όλες αυτές τις προσπάθειες προέκυψε ένα πλήθος πληροφοριών παρά το περιορισμένο δείγμα της έρευνας. Αυτό σχετίζεται και με την επιλογή του δείγματος αφού πρόκειται για μια τάξη νηπιαγωγείου η οποία χρησιμοποιεί το internet, αλλά και στο σπίτι τα παιδιά - μόνα τους ή με τη βοήθεια άλλων - συνηθίζουν να παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια. Μια τέτοιου είδους έρευνα είναι σημαντική γιατί μας έδωσε τη δυνατότητα να δούμε ότι οι εμπειρίες και οι προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών παίζουν σημαντικό ρόλο στη στάση τους και πρέπει να λαμβάνονται πάντα υπόψη. Για το λόγο αυτό ίσως να παρουσίαζε ενδιαφέρον μία συγκριτική έρευνα που θα περιλάμβανε και νήπια με λιγότερες εμπειρίες στο σπίτι ή το σχολείο ή ακόμα και μια διδακτική παρέμβαση με συγκεκριμένο στόχο βασισμένο πάντα σε ανιχνεύσεις ιδεών των παιδιών.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΗΠΙΑΓΩΓΟ

Έχει τελειώσει ακαδημία διετούς φοίτησης, εξομοίωση και διδασκαλείο. Έτη υπηρεσίας: 14. Έχει πολύ καλές γνώσεις χειρισμού Η/Υ: επιμόρφωση και πιστοποίηση Α και Β επιπέδου και προσωπική ενασχόληση. Έχει Η/Υ στο σπίτι τον οποίο χρησιμοποιεί καθημερινά για: προετοιμασία για τη διδασκαλία, εφαρμογές διαδικτύου (προσωπική αλληλογραφία, περιήγηση σε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού και μη περιεχομένου). Στο νηπ/γείο υπάρχουν 2 Η/Υ με πρόσβαση στο διαδίκτυο: laptop στο γραφείο της και ένας στη γωνιά του Η/Υ η οποία λειτουργεί καθημερινά την ώρα των ελεύθερων δραστηριοτήτων. Υπάρχει η δυνατότητα προβολής στην οθόνη της τηλεόρασης.

Καλές γνώσεις όσον αφορά τη χρήση του διαδικτύου. Καθημερινή χρήση του Η/Υ στο νηπ/γείο για θέματα σχετικά με τη μάθηση: προγράμματα, εφαρμογές διαδικτύου, εκπ/τικό λογισμικό (kidipedia, μαθαίνω να κυκλοφορώ, Μικροί καλλιτέχνες). Χρησιμοποιεί το διαδίκτυο στο νηπ/γείο με τους εξής τρόπους: αναζήτηση μέσω Google, βίντεο και μουσική στο YouTube, περιήγηση σε μουσεία, εκθέσεις κτλ, εκπαιδευτικές εφαρμογές (παιχνίδια για γλώσσα, μαθηματικά, περιβάλλον) και απλά παιχνίδια για διασκέδαση! Ακόμη για την αλληλογραφία του νηπ/γείου, και το πρόγραμμα e-twinning που εφαρμόζει φέτος για πρώτη φορά και δηλώνει ενθουσιασμένη μ' αυτό. Η περιήγηση στο διαδίκτυο γίνεται από την ίδια και τα παιδιά παρακολουθούν. Η ενημέρωση της ιστοσελίδας γίνεται από την ίδια χωρίς τη συμμετοχή των νηπίων. Θεωρεί ότι τα νήπια μπορούν να περιηγηθούν στο διαδίκτυο με καθοδήγηση. Παίζουν μόνα τους την ώρα των ελεύθερων δραστηριοτήτων. Θεωρεί ότι η αξιοποίηση του διαδικτύου κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας συμβάλει πολύ στη βελτίωση του μαθήματος και ότι γενικά η χρήση του Η/Υ ενεργοποιεί το ενδιαφέρον των παιδιών.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η στάση της νηπιαγωγού απέναντι στη χρήση του Η/Υ και του internet στην τάξη

είναι θετική και οι γνώσεις που έχει της επιτρέπουν την παιδαγωγική αξιοποίηση του διαδικτύου στην εκπαιδευτική πράξη. Για το λόγο αυτό εφαρμόζει δραστηριότητες στις οποίες η χρήση του internet δίνει στα παιδιά δυνατότητες επικοινωνίας και εμπλουτισμού γνώσεων σε ποικίλους τομείς (π.χ. ανταλλαγή φωτογραφιών, εικόνες – βίντεο για την γιορτή του Πολυτεχνείου, εικονική περιήγηση σε μουσεία, κ.α.).

Οι απαντήσεις της νηπιαγωγού δείχνουν μια συχνή και πολύπλευρη ενασχόληση των παιδιών με το internet μέσα στην τάξη κάτι όμως στο οποίο τα παιδιά δεν έδωσαν την αρμόζουσα σημασία ενώ αντίθετα έδειξαν την προτίμηση τους για χρήση του internet στο σπίτι. Συγκεκριμένα η νηπιαγωγός έχει συνέχεια ανοιχτό τον υπολογιστή, ο οποίος είναι συνδεδεμένος πολλές φορές και με την οθόνη της τηλεόρασης και αναζητά σχεδόν καθημερινά πληροφορίες για διάφορα θέματα. Παρόλα αυτά φάνηκε ότι τα παιδιά έχουν περισσότερες εμπειρίες για το internet από το σπίτι όπου έχουν τη δυνατότητα να παίξουν περισσότερη ώρα και να εστιάσουν καλύτερα την προσοχή τους σε εργασίες των γονιών ή των μεγαλύτερων αδελφών από τους οποίους μαθαίνουν πολλά. Στο σχολείο η ώρα που παίζουν τα παιδιά στο internet είναι περιορισμένη κι αυτό σε συνάρτηση με τον μεγάλο αριθμό των παιδιών, τα οποία θέλουν αλλά δεν προλαβαίνουν να παίξουν, δημιουργεί μια αρνητική διάθεση. Τα προβλήματα που δημιουργούνται από την επιθυμία των παιδιών να ασχολούνται συνέχεια με το internet είναι γεγονός ότι κάνει και τις νηπιαγωγούς να τα θεωρούν ως πηγή συγκρούσεων και συχνών εντάσεων μέσα στην τάξη (Φαχαντίδης, Χριστοφόρου & Πνευματικός, 2004).

Επίσης φαίνεται ότι τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στα ίδια παιχνίδια στο σχολείο απ' ότι στο σπίτι και δεν έχουν τη δυνατότητα να παίξουν όταν παίζουν οι άλλοι παρά μόνο να είναι θεατές, κάτι το οποίο δεν τους αρέσει. Έτσι το internet, που για τα παιδιά σημαίνει παιχνίδι, έχει ουσιαστικότερο νόημα όταν έχουν τη δυνατότητα να αυτενεργούν παρά όταν χρησιμοποιείται σαν εποπτικό μέσο. Το γεγονός αυτό ενισχύεται και από την παρατήρηση που κάναμε σχετικά με τη δραστηριότητα ανταλλαγής φωτογραφιών με άλλα νηπιαγωγεία που έκανε η νηπιαγωγός στα πλαίσια του προγράμματος e-twinning. Οι φωτογραφίες των παιδιών των άλλων νηπιαγωγείων εκτυπώθηκαν από τη νηπιαγωγό και αναρτήθηκαν σε εμφανές σημείο της τάξης. Όπως και οι σημαίες των χωρών προέλευσης. Παρόλα αυτά όταν ρωτήθηκαν τα παιδιά γι αυτές τις φωτογραφίες εκείνα απάντησαν ότι «πες έφερε η κυρία», «δεν ξέρω από πού είναι», «είναι κάτι παιδάκια».

Προφανώς όλη η διαδικασία που ακολούθησε η νηπιαγωγός για την συγκεκριμένη δραστηριότητα να μην εντυπώθηκε στη μνήμη των παιδιών ίσως γιατί έγινε με επιφανειακό, σύντομο τρόπο στον οποίο τα παιδιά δεν ενήργησαν καθόλου. Αυτό μπορεί να είναι ένα τυχαίο παράδειγμα αφού η δική μας έρευνα περιορίστηκε στις ιδέες των παιδιών σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή μη λαμβάνοντας υπόψη το εύρος των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στην τάξη - με τη βοήθεια του internet - κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς. Έχει αποδειχθεί όμως ότι η κυρίαρχη πρόταση για τη χρήση του διαδικτύου συνδέεται με ένα μοντέλο προσέγγισης, στο οποίο ο εκπαιδευτικός αναζητά πληροφορίες ή οπτικοακουστικό και έντυπο υλικό μόνος του, χωρίς να εμπλέκει σ' αυτή τη διαδικασία το μαθητή. Το διαδίκτυο δηλαδή αντιμετωπίζεται ως πηγή έτοιμου υλικού και ως εποπτικό μέσο διδασκαλίας με αποτέλεσμα να μην αξιοποιείται η δυναμική που διαφοροποιεί τις ΤΠΕ από τις παραδοσιακές μεθόδους (Τοκμακίδου, Καλογιαννίδου & Τσιτουρίδου, 2010).

Η παρατήρηση αυτή επίσης ενισχύει το κύριο αποτέλεσμα της έρευνας που έχει να κάνει με την προτίμηση των παιδιών στα παιχνίδια του internet από το σπίτι αλλά αναδεικνύει ίσως και μια άλλη διάσταση στο θέμα, αυτή της επιμόρφωσης των νηπιαγωγών. Μπορεί λοιπόν το πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις νέες τεχνολογίες να εξασφαλίζει τεχνολογικές γνώσεις αλλά δεν εξασφαλίζει ίσως την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Μπορεί δηλαδή η νηπιαγωγός να αξιοποιεί με τον καλύτερο τρόπο τις δυνατότητες του internet στην τάξη, μπορεί να μην αφήνει τα παιδιά να κάνουν αλόγιστη χρήση όπως συμβαίνει στο σπίτι και να επιλέγει με παιδαγωγικά κριτήρια τα παιχνίδια με τα οποία θα παίζουν αλλά η χρήση του internet ως εποπτικού μόνο μέσου δεν φαίνεται να συγκινεί τα παιδιά. Αποτελέσματα έρευνας των Τοκμακίδου, Καλογιαννίδου & Τσιτουρίδου (2010) έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί που έχουν αποκτήσει από την επιμόρφωσή τους μόνο βασικές δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο, αλλά περιορίζονται μόνο σ' αυτό. Ωστόσο διευρυμένη χρήση του διαδικτύου δεν προτείνεται ακόμη και από τους εκπαιδευτικούς που έχουν επιμορφωθεί στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών επικεντρώνεται συχνά σε τεχνικές δεξιότητες και όχι σε διδακτικές πρακτικές. Η επιμόρφωση δεν φαίνεται να παρέχει μια εναλλακτική προοπτική για τη χρήση της τεχνολογίας. Έτσι εμποδίζεται η μετατόπιση από τις παραδοσιακές σε καινοτόμες προσεγγίσεις. Σε κάθε περίπτωση η επιμόρφωση από μόνη της δεν μπορεί να επιφέρει αλλαγές ούτε να συμβάλει στην ουσιαστική αξιοποίηση του διαδικτύου, καθώς αυτή αποτελεί ένα πολύπλοκο και πολυπαραμετρικό ζήτημα (Τοκμακίδου, Καλογιαννίδου & Τσιτουρίδου, 2010).

Ακόμα και σε δραστηριότητες όπως η επικοινωνία μέσω internet, η αποστολή φωτογραφιών κ.α. τα παιδιά θα πρέπει ίσως να έχουν ενεργητικότερο ρόλο κι όχι να είναι απλά θεατές μιας οθόνης όσο χειρίζεται το πρόγραμμα η κυρία. Τα παιδιά μπορεί να καθηλώνονται στην οθόνη και η νηπιαγωγός μπορεί να νιώθει ευχαριστημένη από το γεγονός ότι έχει καταφέρει να εντάξει το internet, αλλά τελικά δεν εξυπηρετούνται οι πραγματικές ανάγκες των παιδιών γιατί ίσως αυτή η δραστηριότητα δεν έχει νόημα για τα ίδια αφού δεν συμμετέχουν ενεργά. Οι φωτογραφίες θα πρέπει ίσως να έχουν τραβηχτεί από τα ίδια τα παιδιά τα οποία, όταν μεταφερθούν αυτές στον υπολογιστή, θα κάνουν την επιλογή και θα συμμετέχουν στην αποστολή (π.χ. κάθε παιδί ή σε ζευγάρια αναλαμβάνει μαζί με τη νηπιαγωγό την αποστολή μίας φωτογραφίας ή μίας ζωγραφιάς κάθε φορά κ.ο.κ.). Έτσι μπορεί η διαδικασία να γίνει πιο ουσιαστική για τα παιδιά ώστε η δραστηριότητα να έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον (Ράπτης & Ράπτη, 2006).

Επίσης για τα παιχνίδια των παιδιών στο internet της τάξης απαιτείται ίσως μια τακτική, για παράδειγμα ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα σύμφωνα με το οποίο θα τηρείται κάποια σειρά ενώ στον υπολογιστή μπορούν να κάθονται τα παιδιά ανά δύο έτσι ώστε να αλληλεπιδρούν και να εμπλέκονται σε προφορική επικοινωνία και συνεργασία (Κυρίδης, Δρόσος & Ντίνας 2003).

Επιλογικά θα λέγαμε ότι η παρούσα έρευνα δίνει ενδιαφέροντα στοιχεία για την σχολική και εξωσχολική ενασχόληση των νηπίων με το internet. Για το λόγο αυτό θεωρούμε ότι είναι αναγκαία η διερεύνηση ποικίλων χρήσεων του internet από τα παιδιά του νηπιαγωγείου και η μελέτη της αξιοποίησης και επίδρασης του στη διδασκαλία και τη μάθηση γενικότερα, στα πλαίσια μιας διευρυμένης έρευνας.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π. & Μπασαγιάννη, Ε. (2006), *Οδηγός Νηπιαγωγού-*

Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί και δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης. Αθήνα, ΟΕΔΒ.

Κόμης, Β. Ι. (2004), *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα, Εκδόσεις νέων τεχνολογιών.

Κόμης, Β. & Παπανδρέου, Μ. (2005), «Οι τεχνολογίες της Πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση: μια κριτική προσέγγιση του διαθεματικού ενιαίου πλαισίου προγραμμάτων σπουδών», *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, τευχ. 6, σ.σ. 59-75.

Κόμης, Β. Ι. (2007), *Οι τεχνολογίες της Πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση*, ανακτήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση <http://www.alfavita.gr/artra/artro20071125d.php>.

Κυρίδης, Α., Δρόσος, Β. & Ντίνας, Κ. (2003) *Η πληροφοριακή – επικοινωνιακή τεχνολογία στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση*, Αθήνα, Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Κωστής, Ν. & Τζιμογιάννης, Α. (2008), *Το Διαδίκτυο ως μέσο επικοινωνίας και Μάθησης. Το Παράδειγμα των Δικτύων ΣΕΠ σε Εκπαιδευτικές Μονάδες του Νομού Δωδεκανήσου*, 6ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση

http://www.etpe.gr/files/proceedings/23/1236245086_41.%20117%20p%20303_310%20.pdf.

Λαφατζή, Ι. Γ. (2005), *Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδη.

Μυλωνά, Ι. (2005), *Το διαδίκτυο και η χρήση του από εκπαιδευτικούς της Α' βάρθμιας εκπαίδευσης*, 3ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads1/milona634_641.doc.

Νικολοπούλου, Κ. (2009), *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση*. Αθήνα, Πατάκης.

Νικολοπούλου, Κ. (2010), *Αξιοποίηση του υπολογιστή σε τάξεις νηπιαγωγείων: λόγοι χρήσης και τρόποι ένταξης*, 7ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση http://www.etpe.gr/files/proceedings/26/1286265471_3.pdf.

Οικονομίδης, Β. & Ζαράνης, Ν. (2010), *Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στην προσχολική εκπαίδευση: συνεντεύξεις με νηπιαγωγούς*, 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση http://www.etpe.gr/files/proceedings/26/1286268850_132.pdf.

Παύλου, Β. & Βαλαβανίδης, Ν. (2008), *Ψηφιακές Διαδικτυακές Δραστηριότητες με Διαθεματικές και Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις για το Νηπιαγωγείο: Ο Ρόλος των Εικαστικών Τεχνών*, 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση http://www.etpe.gr/files/proceedings/23/1236079385_40.%2040%20p%20288_298.pdf.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2006) *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας, ολική προσέγγιση*, τόμος Α', Αθήνα.

Τοκμανίδου, Ε., Καλογιαννίδου, Α. & Τσιτουρίδου, Μ. (2010) *Το διαδίκτυο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: προσεγγίσεις εκπαιδευτικών*, 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση http://www.etpe.gr/files/proceedings/26/1286270127_176.pdf.

Τσάκαλης, Π., Νικολάου, Ε. & Χαλκίδης, Α. (1999), *Το Διαδίκτυο στην επιστημονική έρευνα των κοινωνικών επιστημών*, 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ, ανακτήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2010 από τη διεύθυνση <http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads/e15.pdf>.

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, (2003), *Διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και αναλυτικά προγράμματα σπουδών για το νηπιαγωγείο*. Αθήνα, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Φαχαντίδης, Ν., Χριστοφόρου, Β. & Πνευματικός, Α., (2004), «Αντιλήψεις εκπαιδευτικών μετά τη βασική τεχνολογική επιμόρφωση», στο Γρηγοριάδου, Μ, Ράπτης, Α., Βοσνιάδου Σ., & Κυνηγός, Χ. (επιμ.) *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση*. Πρακτικά 4^{ου} πανελληνίου συνεδρίου Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθήνας.

Χατζηδημητρίου, Σ. (2004), *Το Διαδίκτυο (Internet) στην εκπαίδευση*. Στο Δημητρακοπούλου, Α. (επιμ.), *Οι Τεχνολογίες της πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα, Δ.Ο.Ε.-ΙΠΕΜ.

Cuban, L. (2001), *Oversold and underused, computers in the classroom*. Harvard University Press.